

سیاست‌ورزی در ایران پساجنگ

سعید آجورلو
مدرس دانشگاه

یادداشت

در فضای پس از جنگ امکان سوژگی امر سیاسی بالا رفت به این مفهوم که سیاست، نیروهای سیاسی و نهاد های سیاسی عاملیت داشتند و فرصتی برای ظهور و بروز و تصمیم‌گیری وجود داشت و تا حدودی توانستند به مسائل اجتماعی، مطالبات و منافع اجتماعی پاسخ دهند و محوریّت داشتند. این «سوژگی» در مقابل «از خود بیگانگی» قرار می‌گیرد به این مفهوم که رابطه نیروهای سیاسی، خود، جامعه و جهانشان قطع می‌شود و دچار مشکل شناختی متقابل هم نسبت به جامعه هم جامعه نسبت به نیروهای سیاسی می‌شوند. پس از جنگ این امکان بالا بود و فرصت‌هایی برای نیروهای سیاسی به وجود آمد. اما اکنون سؤال‌هایی مطرح است که این فاعلیت چه میزان بروز پیدا کرد و اگر بروز پیدا نکرد دلیل آن چه بود؟ و اساساً نیروهای سیاسی در حال حاضر در چه وضعیتی قرار دارند و فضای نیروهای سیاسی چگونه است؟ چرا که برای عبور از فضای فعلی راه از سیاست می‌گذرد.

فقدان چشم‌انداز در نیروهای سیاسی

نیروهای سیاسی دچار بحران راه‌حل و چشم‌انداز هستند. مقصر این بحران فقط نیروهای سیاسی نیستند بخشی از آن به سیاست خارجی برمی‌گردد؛ عوامل سیاست خارجی، نوع تحولات جهان، شخصیت ترامپ، مسائل خاورمیانه، غزه و نتانیاهو. بخش زیادی هم به محدودیت‌های درون کشور برمی‌گردد؛ چالش‌هایی که نهاد دولت در موضوعات مختلف دارد که به یکباره قابل حل نیستند. نتیجه این شده که نیروهای سیاسی در چشم‌انداز و یک مرحله پایین‌تر در راه حل دچار چالشند. این موضوع موجب شده که روّیتن سیاسی فراگیر شود به این معنی که موضوع جذاب و چشم‌گیری که هیجان، نشاط سیاسی و امید ایجاد کند، کمتر وجود دارد. روایت‌ها هم تکراری هستند، داستان‌هایی که شخصیت‌های سیاسی می‌سازند هم تکراری است و چندان افق‌گشا نیست. چه این روایت آقای روحانی باشد، چه روایت جبهه اصلاحات، چه روایت مخالفان دولت باشد، امکان عملی شدن وجود ندارد و ارتباط با واقعیت قطع است. براین اساس از دل آن افق‌گشایی یا راه‌حل واقعی و چشم‌انداز درست بیرون نمی‌آید. زمانی که نیروهای سیاسی راه حل نداشته باشند، یا راه حل داشته باشند و اعتبار نداشته باشد، معنای خود را از دست می‌دهند و دچار چالش می‌شوند و مجبورند در خلأ فعالیت کنند. چون توقع این است که نیروهای سیاسی راه حل درست کنند و برای راه حل‌هایشان تبلیغ، لابی و سیاست‌ورزی کنند. ما الان در مقطعی هستیم که چالش راه حل و چشم‌انداز، جدی است و سیاست و نیروهای سیاسی ما این مشکل را دارند و شاید یکی از دلایلی که سوژگی سیاسی و امکان فعالیت سیاسی را از بین می‌برد و دچار چالش می‌کند این است که چشم‌انداز قابل اتکایی از سوی نیروهای سیاسی وجود ندارد. براین اساس نیروهای سیاسی از این لحاظ نمی‌توانند دست بالا داشته باشند و گفتارشان را تولید کنند.

محدود شدن امکانات حکمرانی

به امر سیاسی ضربه می‌زند

دیگر ویژگی نهادها و نیروهای سیاسی این است که محدودیت‌هایشان برای حکمرانی بیشتر شده یا فرایند قوی‌تر شدن جامعه سرعت بیشتری پیدا کرده و دولت؛ ۱. به واسطه منابع مالی و ۲. شکاف فرهنگی؛ عقب افتاده و امکان حکمرانی مثل گذشته ندارد. مرجعیت نیروهای سیاسی از این زاویه نیز ضربه خواهد خورد. قابل اثبات است که زیست اجتماعی و فرهنگی از فضای سیاسی و رسمی فاصله گرفته و به واسطه اینکه دولت نمی‌تواند منابع را تأمین کند، قدرتش ضعیف شده و سال‌هاست دچار کنسروی بودجه است و از دل آن تورم بیرون می‌آید، به این واسطه امکان حکمرانی‌اش کمتر شده است. بنابراین شاید جامعه در مواردی منتظر نماند که نیروهای سیاسی، چشم‌انداز بسازند و معطل آن‌ها نماند و خودش راه حل بسازد، زندگی تعریف کند حتی چشم‌انداز تعریف کند و به تعبیری نیروهای سیاسی معنا و هویتشان را از دست بدهند. مثال واضح آن فیلترینگ است. نظرسنجی‌های مختلف نشان می‌دهد که فیلترینگ تأثیر معناداری در استفاده جامعه از شبکه‌هایی مثل تلگرام و اینستاگرام ندارد. بنابراین، اگر نیروهای سیاسی نتوانند به این مسائل پاسخ دهند به این معنی نیست که این مسائل همچنان روی میز باقی می‌مانند، بلکه نتیجه این می‌شود که جامعه آن را طور دیگری حل می‌کند و خود برای آن راه حل پیدا می‌کند.

ادامه در صفحه ۷

فرهنگستان

شماره ۳۵۳
۲۶ مهر ۱۴۰۴
۲۵ ربیع‌الثانی ۱۴۴۷
۱۸ اکتبر ۲۰۲۵

تخریب جامع دیپلماسی ایران

اظهار نظر تیم سیاست خارجی دولت یازدهم
علیه روسیه در روز سفر لاریجانی و هم زمان تئوریزه کردن
مذاکره با آمریکا چه معنایی دارد؟

۲

سفر یک روزه علی لاریجانی به مسکو و انتقال پیام ویژه به پوتین
در حکم تنظیم موتور تحولات خارجی مرتبط با ایران است

به روزرسانی رابطه با شرق

تجارت الکترونیک ۵۰۰۰ همتی ایرانی‌ها

زیر پوست اقتصاد دیجیتال چه خبر است؟ ۸

دوست داشتم سریال از تلویزیون پخش شود

عادل تبریزی

کارگردان «اجل معلق»

در گفت‌وگو با «فرهنگستان»:

۵

دومین حضور پزشک‌ها در دانشگاه آزاد ۴

رئیس جمهور در افتتاحیه کنگره بین‌المللی «نهج البلاغه؛ راه نجات»:
درک مفاهیم نهج البلاغه بدون داشتن جهان‌بینی صحیح ممکن نیست

برداشت بی‌ضابطه از منابع زیرزمینی، ۷۵۰ شهر کشور را

در معرض فرونشست زمین قرار داده است

زلزله بی‌صدا

۶

